

Over de vernieuwing in het onderwijstoezicht

Het onderwijs verandert, het toezicht verandert mee

Iedere dag zorgen tienduizenden professionals voor goed onderwijs voor de leerlingen en studenten in Nederland. Ze geven de leerlingen daarmee een goede basis voor hun verdere leven. De rol van de Inspectie van het Onderwijs is om daarbij de vinger aan de pols te houden. Want als leerlingen door zwak onderwijs achterstanden zouden oplopen, kunnen ze dat bijna niet meer inhalen. Intussen ontwikkelt het onderwijs zich voortdurend, en de maatschappelijke omgeving verandert. Daarom wordt ook het onderwijstoezicht de komende jaren vernieuwd. De politieke besluitvorming over een nieuwe Wet op het onderwijstoezicht is nog gaande. Parallel daaraan beproeft de inspectie vernieuwde toezichtsvormen. In deze notitie leest u over de achtergronden en wat u in het onderwijs van het vernieuwde toezicht kunt verwachten.

Het nieuwe toezicht dat wij voorzien vanaf augustus 2017 in te voeren, is gebaseerd op twee pijlers: stimuleren en waarborgen. Als inspectie willen we stimuleren dat besturen en scholen stelselmatig werken aan de verbetering van het onderwijs. Zo'n kwaliteitscultuur, daar draait het om. Daarbij willen wij meer aansluiten op informatie die al over scholen aanwezig is. Daarnaast blijven we er onverminderd op toezien dat alle leerlingen en studenten onderwijs krijgen van voldoende kwaliteit.

Achtergrond: basiskwaliteit, maar verdere verbetering stagneert

De vele mensen en organisaties die zich dagelijks inzetten voor de kwaliteit van het onderwijs, doen dat elk vanuit hun eigen rol, positie en mogelijkheden. Als onafhankelijk, extern toezichthouder vervult de inspectie een eigen rol in het behoud van het maatschappelijk vertrouwen in de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs. Dankzij al deze inspanningen voldoet het onderwijs in Nederland voor het overgrote deel aan de basiskwaliteit. Het aantal zwakke en zeer zwakke scholen is de laatste jaren afgenomen. Daarmee kan ook het toezicht, dat de afgelopen jaren sterk gericht was op risico's in het onderwijs, een andere nadruk krijgen. De basiskwaliteit is dus behoorlijk op orde, maar tegelijk zien we dat het Nederlandse onderwijs over het geheel beter kan. We zien te veel scholen en opleidingen waar nog niet voldoende uit elke leerling wordt gehaald. Daarmee wordt de individuele leerling tekort gedaan, en de Nederlandse samenleving als geheel mist daardoor kansen. Door verschillende oorzaken blijft verdere verbetering uit. We gaan als inspectie daarom scholen en opleidingen die voldoende presteren, inzicht geven in verdere verbeterkansen. En we gaan gedifferentieerde oordelen geven: waar het onderwijs goed is, zullen we dat uitspreken.

Besturen en scholen nemen en krijgen meer verantwoordelijkheid

Het schoolbestuur is, in samenwerking met docenten en schoolleiders, eindverantwoordelijk voor de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs. Zij vullen die verantwoordelijkheid steeds meer in. Als inspectie willen wij

kwaliteitsverbetering stimuleren door meer aan te sluiten bij de eigen kracht van besturen en de aangesloten scholen en opleidingen.

Elk bestuur heeft zijn eigen proces om de onderwijskwaliteit te waarborgen en te ontwikkelen; dat specifieke eigen proces wordt voor ons uitgangspunt in het toezicht. Daarbij hebben zij veel kennis en informatie over hun scholen, en scholen houden zelf veelsoortige informatie bij om zicht te houden op de eigen onderwijskwaliteit. Wij willen in ons toezicht nauwer aansluiten bij die eigen informatie. En naarmate besturen en scholen een beter proces van aansturing hanteren en betere informatie beschikbaar hebben, zal de inspectie meer ruimte en vertrouwen kunnen geven. In het mbo waren we hier al mee begonnen.

Onderwijstoezicht in verandering

De veranderingen in onderwijs en omgeving hebben onder meer geleid tot een parlementaire discussie, die naar verwachting zal leiden tot een aanpassing van de rol en invulling van het onderwijstoezicht. In het verlengde daarvan ontwikkelen wij als inspectie nieuwe vormen van toezicht die passen in de nieuwe Wet op het onderwijstoezicht zoals die recent door de Tweede Kamer is aanvaard. De verdere politieke besluitvorming over de wet, die naar verwachting het komend halfjaar wordt afgerond, zal uiteindelijk de definitieve invoeringsdatum van het vernieuwde toezicht bepalen.

Principe: waarborgen en stimuleren

Het vernieuwde toezicht gaat uit van waarborgen en stimuleren.

Allereerst blijven we de basiskwaliteit waarborgen. Als het onderwijs niet voldoet, zullen we daarover helder oordelen, zo nodig door uit te spreken dat er sprake is van zeer zwak onderwijs. Op dit punt verandert er weinig in ons toezicht. Bij opleidingen en scholen waar de basiskwaliteit op orde is, stimuleren we ze om een stap verder te komen. Zij krijgen van ons een beeld van hun verdere verbeterkansen. Dat is nieuw.

Daarnaast willen we stimuleren dat besturen, samen met hun scholen en opleidingen, werken aan de eigen kwaliteitsverbetering. Een goede verbetercultuur is essentieel om het maximale uit de leerling en de student te halen. Daar willen wij aan bijdragen. We gaan in ons onderzoek na of besturen voldoende sturen op kwaliteitsverbetering, of ze zich goed verantwoorden over de kwaliteit en of ze financieel gezond zijn. Als dat zo is dan hebben zij het vertrouwen van ons als extern toezichthouder, en kunnen wij een stap terug doen. Om vast te stellen of dat zo is, bekijken we de informatie van de besturen en scholen zelf. Ook voeren we gesprekken met leraren, leerlingen en studenten in de scholen en opleidingen. Als het bestuur laat zien dat het, samen met de schoolleiders en docenten, consequent werkt aan goede onderwijskwaliteit, dan hoeft de inspectie ook niet meer afzonderlijk te publiceren over de scholen en opleidingen. Goede kwaliteitsinformatie is dan immers al beschikbaar.

Samenwerkingsverbanden en passend onderwijs

De inspectie houdt ook toezicht op de besturen van de samenwerkingsverbanden in het funderend onderwijs. Hoewel hier geen directe relatie ligt met de kwaliteit van het onderwijs op de scholen, is er wel een verband met de onderwijskwaliteit.

Immers, het samenwerkingsverband moet het mogelijk maken dat scholen passend onderwijs kunnen realiseren. Ook voor deze vorm van toezicht gelden de eerder beschreven uitgangspunten.

Nieuw toezicht in praktijk toetsen

Vanaf november 2015 gaan we door middel van pilots praktijkervaring opdoen met het voorgenomen vernieuwde toezicht. We willen dan vooral kijken hoe het onderzoek bij het bestuur werkt. Daartoe zullen wij een aantal besturen benaderen met het verzoek hieraan mee te doen. In deze pilotfase zullen ook onderzoeken worden uitgevoerd bij twee samenwerkingsverbanden. Hoewel de onderzoeksopzet wordt aangepast aan de situatie van het samenwerkingsverband, is ook hier de kwaliteitsverantwoording vertrekpunt voor het toezicht.

We houden u graag op verschillende manieren op de hoogte van de ontwikkelingen. Daartoe gaan wij met plezier ook de komende tijd in gesprek met besturen, scholen en onderwijsorganisaties.

U kunt meer lezen op de website www.onderwijsinspectie.nl/toezicht/vernieuwing-in-het-toezicht

Hoe ziet het onderzoek bij het bestuur er in de praktijk uit?

1. Analyse van beschikbare informatie door de inspectie

Op basis van de analyse van het beleid van de instellingen (uit o.a. het schoolplan, jaarverslag en andere beschikbare documenten) verkrijgen wij een voorlopig beeld van de kwaliteitszorg, de onderwijskwaliteit en de financiële continuïteit.

2. Startgesprek met het bestuur

De uitkomsten van de expertanalyse worden besproken en getoetst bij en aangevuld door het bestuur.

3. Onderzoeksplan op maat opstellen

Op basis van de opgehaalde informatie wordt een onderzoeksplan op maat opgesteld voor een of meerdere van de volgende type onderzoeken:

- verificatieonderzoeken bij scholen op opleidingen om vast te stellen of de informatie van het bestuur juist is;
- kwaliteitsonderzoeken bij scholen of opleidingen waar risico's zijn of worden vermoed;
- audits op aanvraag als een bestuur het verzoek doet voor aanvullend onderzoek op een specifiek gebied.

4. Onderzoek uitvoeren

Het onderzoeksplan wordt uitgevoerd op niveau van bestuur en school of opleiding om tot een oordeelsvorming te komen.

5. Mogelijk tweede gesprek met het bestuur

Na de onderzoeken op scholen kan een extra gesprek over de bevindingen zinvol zijn, alvorens wij conclusies formuleren.

6. Rapportage en eindgesprek

De oordelen en conclusies worden opgenomen in een rapportage op zodanige wijze dat het bestuur (en scholen/opleidingen) zich in de oordelen herkennen. De rapportages over het bestuur worden in de pilotfase niet openbaar gemaakt.

versie 5 oktober 2015